

de ovend

Stellingwarfs tiedschrift



22e jaorgaank no. 2
april 1994

Kolofon

De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bij de leden/ab. In dit blad verschienen bijdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieverijje, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redakteur: Johan Veenstra.

Buro-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwark: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Drok: Van der Meer, Oosterwoolde.

Administraosie: Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde,
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.
Tillefoon: 05160-14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in et jaor.

Losse nommers: f 4,00.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

In dit nommer:

Foto's: blz. 1, 7, 13, 20 Sietske Bloemhoff.
blz. 6 Bulgaars Verkeersburo, Amsterdam.
blz. 14 Archief Fokke Middendorp.
blz. 19 Archief W.H. de Vries.
blz. 25, 26 Jantina Vledder-Nijboer.

Tekening: blz. 29 Alfons Kruse.

Foto omslag: Bluiende klaproze.

Inhoold

Henk Bloemhoff	
<i>Et Stellingwarfs woordeboek</i>	3
Harmen Houtman	
<i>Een rontien deur Bulgeri'je - slot - Krummelties</i>	5 7
Wiebe Nijboer	
<i>Marten en Jutte, een muulike relaosie</i>	8
Karst Berkenbosch	
<i>Laandverhuzen is drama</i>	12
Otto de Vent	
<i>Johannes Nieuwenhuis, laandverhuzer van Steggerde</i>	15
W.H. de Vries	
<i>Fraanse parrechutisten in Appelsche</i>	18
Benny Holtrop	
<i>Een dun straoltien bloed</i>	21
Jantina Vledder-Nijboer	
<i>Post uut Kolomna</i>	24
Klaas van der Weg	
<i>Daegelikse dinkies</i>	27
Batteld van 't Pad	
<i>Herinnering</i>	29
Bote Stellingwerf	
<i>De madmi'jers</i>	30
Bote Stellingwerf	
<i>Et Woord van God</i>	31
Bote Stellingwerf	
<i>Meer as in de stilte</i>	31
Jannie	
<i>Wereld 1994</i>	31
Jannie	
<i>1994</i>	31

Et Stellingwarfs woordeboek

Dit woordeboekstokkien zal weer bestaon uut vraogen over bepaolde woorden. Bij de uutwarking kom ik nog de hieltied dingen tegen die om naodere uutleg of anvulling vraogen. Omreden Sietske Bloemhoff niet de hieltied álles in heur groepen in Buil, Noordwoolde, Steggerde en Nijberkoop mitnemen kan en ik ok niet hiel vule tillefonisch of schriftelik an de aandere infermaanten vraogen kan - omdat daor niet zovule tied veur is - is de extra meugelikhied van *De Ovend* nog de hieltied slim welkom. En et warkt goed, want ik krieg de hieltied nog een protte reakties.

As benaeming veur een haeze kreeg ik uut Sz *een leperd* of *een lepers*. Kan dat kloppen? Hoe is et percies? Ok kreeg ik uut Sz *Die man was zo lazerus, hi'j kon gien poot meer maeken*. Is dat inderdaod etzelde as *niet meer lopen kunnen*?

Veural op aandere dörpen slaon de volgende vraogen. Kan *een tiezenust* inderdaod ok op een toestaand, situaosie slaon? Wie geft even een veurbeeldzin op die meniere? Wat is een *kaekbeugel* en wat is een *dekenbeugel*? Wat is een *pofmes*? Wat is een *langiezer* en wat is een *langmes*? En wat wodt bedoeld mit *Ik wil ze graeg een betien toeleggen*? En watte mit *Zoj' dat snee brood me even toeleggen willen*? Waor hebben ze et over een *laampebroggien* en wat wodde d'r mit bedoeld? Wanneer wodt zegd: *Geld wil gien armoede zien*? Wanneer bruuk ie *In Leiden is 't ok lijden*? Wat betekent et aj' zeggen: *Ze hebben wat ofkweld mit die dieren*? Ik heb et zinnegien *Bij et schoonmaeken van de daarms woden ze uut de emmer over de plaanke schrabbed en ok wel deur een dubbelteerd bleintien haeld*. Wat is *bleintien* hier? Zo heb ik ok et zinnegien *Die koopman komt deur zien wark mit alliaansie in anraeking*. Misschien is et zinnegien verkeerd, mar

wie wet is et goed. Wat betekent *in alliaansie* hier bij de lezer die et zinnegien ok zo zeggen zol in zien gewone taelgebruuk? Wie van de lezers kent uut zien Stellingwarfs *grofdaodig* in de bet. 'erg'? Kan de zin *Die jongen kregen de gummie-stok over de litse kloppen*? Is de *litse* hier dan et hiele lichem of et gat? Wie van de lezers kent *sliergaas* en wat is et dan? In welk dörp wodde wel zegd *tegen de ledder opklatteren* (= klimmen)? Is et *de bokwark* of *et bokwark*, d.i. 'een boom waarmee men een schuit doet varen'? Wat wil et zeggen as et d'r *dierlik* om weg gaot? Wat wil zeggen *Die zit ok goed in de boot*? En: *Dat stok laand is behakt? Ik zal even de draod verhaoken* wil zeggen... Wie kent *een ligger* as vochtgezwel an 't spronggewicht van een peerd? Of is dat hier wat anders? Wie kent nog *Et naait d'r een gat uut*, en wat betekent et? Wat wil *overlappen* zeggen in *Dat peerd lopt goed, hi'j overlapt wel? Ik bin d'r wel raar langes gaon* wil zeggen... Is et *de* of *et leischuul* en wat is dat? Wie van de lezers kent vanouds *Dat brood is zo dreige, ik zit onder de krummels*? Is dat dan inderdaod etzelde as *dreuge*? Wat wil zeggen *Et is lachende liefde*? Wat wodt zoal bedoeld mit een *smoorpot* (die wel lekker wezen kan, mar ok wel es wat laf), en wat wil et laeste diel zeggen in de zin *Dat meenske is altied lieke slonterig en vies opdaon, gien bone an bejacht in de huusholing*?

Et bin allemaole dooie *raaien* in 't laand - wat kun dat wezen? Wat is een *bonebak* en wat is een *tussenboom*? Een *blauwbonte* koe zicht d'r hóé uut? Wanneer hej' et over een *beestespul*? *Die is veur 't bedde opstaon vanmorgen* wil zeggen... Wanneer zej' dat een peerd *runnikt*? Wanneer zej': *'Et is altied mit tillen en beuren ofmaekt'*? En wat is een *damlegger*?

Op 7 jannewaori raekte weg, veur
oons nog onverwaachs, oons zo trou-
we lid van de woordeboekgroep van
Ni'jberkoop, de heer

Pieter Brouwer

op 'e leeftied van omtrint 86 jaor.
Brouwer was ien van de eerste infer-
maanten van et woordeboekprojekt
en is tot an et laeste toe aktief veur
oons bleven. Wi'j bleiven him daor al-
tied dankber veur en zullen him slim
missen.

Bestuur en passeniël.

Toch nog onverwaachs raekte weg,
op 30 december 1993, oonze zo be-
hulpzeme vaktaelinfermaant veur et
woordeboekwark, de heer

Jacob Veenstra

op 'e leeftied van krapan 85 jaor.
Wi'j zullen him altied dankber
bleiven veur zien grote inzet en
sekurighied.

Bestuur en passeniël.

Een rontien deur Bulgeri'je - slot -

Naost de Alexander Nevski Kathedraol is d'r aenlik niet zoveule biezuunders te zien in de heufdstad Sofia. Ok hier weer bedelende meensken en kiender. Ze beginnen hier al mit et uutdielen van reklaomefoolers an veurbi'jgangers. In et grootste werenhuus is et anbod niet slecht. De warkverschaffing uut de oolde tied is hier nog overdudelik te zien an et grote tal verkoopsters en kassa's.

Waar wel wat te zien is, is in et Rilagebargte, zoe'n 130 km zudelik van Sofia. Daor ligt et Rila-klooster uut de 13e ieuw, et hoogtepunt van oonze reize. In 't midden staot een karke mit geweldig mooie muurschilderings. D'r omhenne, as een soortement ring, de tientallen kaemers, drie hoge, van de kloosterlingen van eertieds. D'r bin gebedskaemers, lekalen en een keuken mit kookpotten, waar twee koenen inpasten! Et gehiel weer in die pittoreske stijl mit enorm veule poortjes. Zoas 't d'r now staot stamt et uut begin 1800. Van 't oorspronkelike, dat ofbraande, staot d'r nog een toren. We kiekten in een kloostercel, waar de leerling en de meester bi'j mekeer woonden. We lopen de hoolten trappen op en over de planken galeri'jen. Ok hier moe'n ze zuniger op wezen. Et grote tal toeristen het zo hier en daor al schae anbrocht.

In de kontreinen daore wodt een protte tebak verbouwd. De blaeden hangen onder ofdakkies te dreugen an de kaant van de weg. Op 'e weerommeweg zien we de bouw van een benzinstation van een firma uut West-Europa. De investeerders bin dus in antocht.

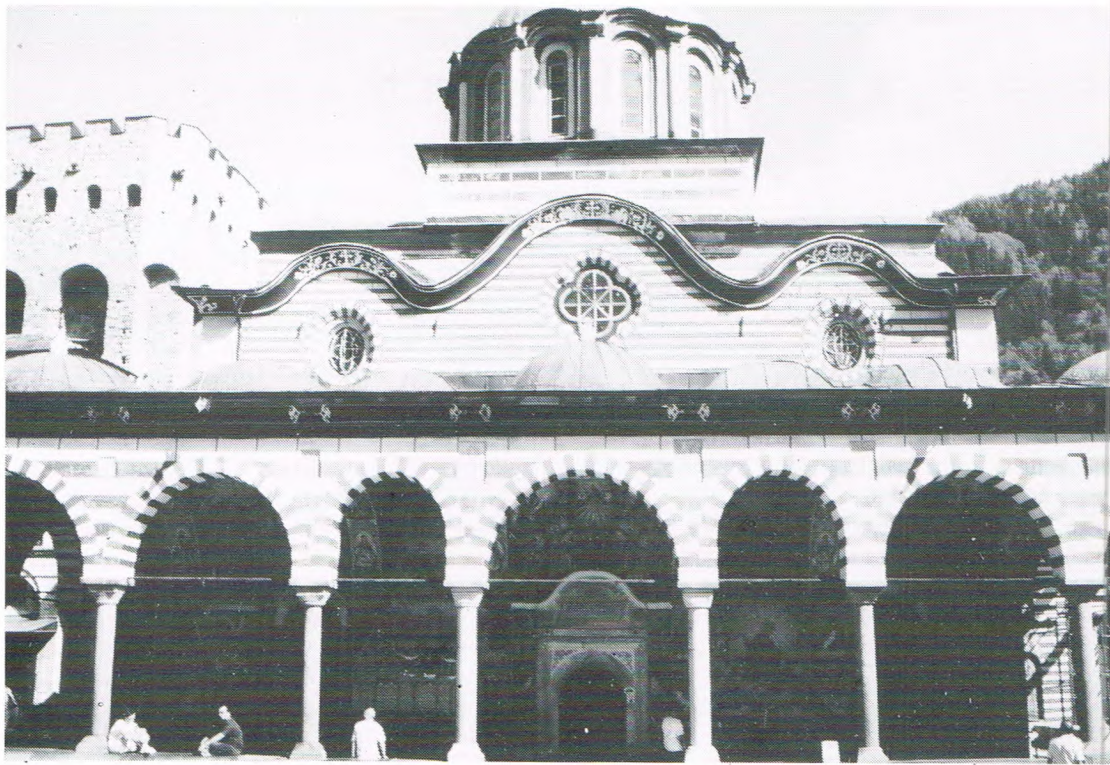
De dag daorop reizen we deur et noorden. Onderweg vertelt de gids wat over de veurzienings op sociaol gebied. De deursnee Bulgaar verdient f 175,- in de maand. Vrouwen warken hier een hiele

protte. Kienderbi'jslag is d'r mar veur ien kiend. W.W. is d'r een half jaor en de bi'jstaand bestaot niet. De gezondheidszorg is vergees, behalven de medesienen, die ofgrieselik in pries stegen binnen. We rieden over een vierbaensweg tot Pravets, zoe'n 100 km buten Sofia. Disse weg is d'r kommen omdat Sjivkov dat zo wol; hi'j woonde daor! Onderweg zien we ja-nickers in 't veld staon en veerderop een eulie-raffinaoderi'je. We kommen een protte huders tegen mit geiten, schaopen, koenen of buffels. D'r wodt ok hiel wat bouw ofbraand. Eerst wodt d'r een briede raand om et perceel ploegd en dan gaot de braand d'r in. Pattie bomen moe'n et liekewel ok ontgellen. In de baarms ligt nogal wat ofval en et verkeer blaost hiel wat vieze troep de locht in. Geld veur et milieu is d'r niet.

In Pleven kommen we in een gebouw mit een geweldig groot panorama, (zoas dat van Mesdag) dat over de Turks-Russische oorlog van 1877 gaot. In dat jaor bevrijdde Ruslaand Bulgeri'je van de Turkse overheersing. Et panorama, dat een lengte het van 110 meter, wodde in 1977 deur vuuftien Russische schilders in vier maonden op 't doek zet.

Aovens kommen we an in de stad Lovich. Aenlik zoj' alle naemen in 't Cyrillische schrift schrieven moeten, want dat wodt bruukt in dit laand. Streeктаelen schienen d'r niet te wezen. Wel bruken ze es een peer ere woorden in bepaolde streken.

Opvalend in Lovich is de brogge over de revier. D'r bin an weerskaanten hoolten winkelties op bouwd. Hi'j liekt zodoende een protte op de Ponte Vecchio in Florence. Tot in de jaoren '70 was hier in de bargaen een koncentraosiekaamp veur anti-kommenisten, waar de gevangenen stienebikken mossen veur de wegen. D'r bin hier



Et Rela klooster.

nogal wat meensken ommekommen. Sjivkov kreeg hier zeuven jaor huusarrest veur. Hi'j schient dat tegere mit een kleindochter uut te zitten.

In Lovich hebben we mar een peer uren waeter per dag. We heuren et pas laete op 'e aovend. Ik hebbe dan al uutgebred in et bad zeten. Et husien kan ok niet deurspuuld wodden. We kriegen as raad om bi'j 'een grote bosschop' de kleppe mar goed op 'e pot te doen!

Nog even wat over et begin van die 'bosschop'. Et eten gaot hiel vlogge in Bulgari'je. Aj' je bod leeg hebben wodt et drekt ophaeld. Et maekt ok niet uut of de eren nog zitten te eten! Op disse rondreize, waar alles al van teveuren besteld is, kriej' gien kontakt mit serveersters en obers. Zonder gezichts-uitdrukking wodt et eten veur je daele zet.

Velinko Tarnovo is et op ien nao laeste plak op 'e reize. Disse stad was in et twiede Bulgaarse keuninkriek de heufd-

stad. (12e-14e ieuw). We bekieken de Tsaravets-heuvel mit de overblijfsels van et oolde peleis en de Patriarchische kärke. In de stromende regen bezuken we een mark. Krek as an de weg een protte fruit en weinig gruunte. Ik hebbe ien bossien wottels zien en een vrachtauto vol meloenen.

Op 'e straote verkopen ze kraanten en tiedschriften. De erotiek is ok hier in opkomst in de blaeden. In klerewinkels zien we zo now en dan hiel sexy dingen! De meziek diej' heuren is haost allegeer westers. Et liekt dat de jeugd him op disse meniere ofzet tegen de 'oolde tied'. Overal bin mederne CD's te koop veur twaelf gulden. Kassettes kosten drie gulden, mar bin kopieerd zoas we laeter merken.

Onderweg naor Varna bezuken we de Tomboulmoskee in Shumen. Hi'j is in slechte staot an de buterkaante. Joongies gaon een lekaal in, naodat ze de schoenen uitdaon hebben, en lezen de Koran. De

Turkse minderhied schient et hier niet zo best te hebben.

Vanuut de bus kuj' overal de kolchozen zien, de kollektieve boerderi'jen, waar wel wat laandbouwmesienen staon. In pattie schuren zien we een barg zaod.

De husies in de dörpen hebben zo te zien gien zoolder, wel een kelder. Et kleine hiem d'r omhenne staot hatstikke vol mit droevestruken en eer fruit, d'r ligt een staepel hooft veur de winter en soms staot d'r een auto.

Ok zien we een cementfebriek. De margel wodt mit een kaebelbaene vanuut de bargaen naor de febriek brocht. Over de weg is gaes spand, zodat et niet op et verkeer valen kan.

Varna is de eerste en laeste stad. De medernste van allemaole. In de winkelstraote wodt een auto verlot. Et winnende nommer staot al op 'e auto. Et volk moet et goeie lot kopen. We nemen een koppie koffie in een soortement McDonalds. Bij et strand staot een medern gebouw mit bioskoop, restauraants en winkels mit dure dingen. De jeugd dot zien uterste best om d'r zo westers meugelik uut te zien. Toch ok hier nog weer de zegeunerkiender van vufe mit een breurtien of zussien van twieje op 'e schoot.

In de kathedraol wodt een oolde vrouw, de hieltied op 'e kni'jen, onder de kazuifel van twie priesters zegend (of van zunden verlost). Aorig om te zien bin de restaanten van de Thermen. Die laeste dag hewe nog beheurlik wat hadde wiend. Et liekt zels even of de haast begonnen is.

Nao een weke Bulgeri'je krieg ik de indrok van een laand dat him vrij vuult. De meensken bin over 't algemien vrundelik en de jeugd liekt de toekomst wel an te durven. Hoewel d'r armoede is en de priesen in de hoogte gaon blieden, liekt et leven hier beter as in pattie ere Oost-Europese lanen. As ze goed heur best doen, kun ze nog meer toeristen trekken en zodoende geld in 't laegien kriegen. Wij hebben in ieder geval een interessante rondreize had.

Krummelties



INTERIEURARCHITEKT

Op zaoterdagmiddag 19 meert verscheen de eerste dichtbundel, *interieurarchitekt. antekens van een andaon gemoed* van Willem Jan Teijema. Dat gebeurde in 't *Waopen* in Berkoop, de dichter kreeg daore et eerste exemplaor van zien bundel van Schrieversronte-veurzitter Saakje Berkenbosch.

Willem Jan, die as Teije in *De Ovend* publiceerd het, komt oorspronkelijk van Donkerbroek en woont now in Haelen (Limburg).

Et omslag wodde maekt deur Peter Lazarov uut Oosterwoolde. De bundel telt 48 bladzieden en kost f 9,90.

Marten en Jutte, een muulike relaosie

Jutte Egberts en Marten Martens weren *echteluijden*, in et laeste kwat van de zeuventiende ieuw. Ik was in Jutte interesseerd raekt omdat ze, toegelieke mit een hieleboel aanderen, mitdielde in een arfenisse. Mar dat is een verhael veur een aandere keer.

Uut een stok van jannewaori 1687 wodde dudelik dat Jutte mit Marten trouwd was. D'r was wat mit dat stok, et was aanders as aanders. Ik docht al gauw: dit is appat. Et dee blieken, dat zeune Francke wegraekt was en now regelden Marten en Jutte de ofwikkeling daorvan. *Liquidatie gemaakt*, nuumde et gerecht zoks en ok ston d'r bi'j *wederom*. Et was dus eerder ok al gebeur. Marten hadde kleren van Francke verkocht en d'r is opschreven wat de opbrengst was. Appat was, dat ok Jutte wat kocht (zoas *een swarte broeck en hoosen*) en ok dat was op geld zet. En dan staot d'r: Marten Martens zal Jutte Egberts *daerom dan niet wijder molesteren*. Veerder wodt d'r regeld dat Jutte de arfenisse die ik al nuumde en ok nog aander geld, allierend veur heur zels hollen zol en dat zi'j liekemin Marten molesteren zol. Beide keren staot d'r nog bi'j, dat etzelde gelt veur heur arfgenaemen. En d'r wodt ok nog ofpraot *dat elck de reparatie aen sijn huisinge sal doen tot sijn eijgen last ende kosten*.

Dat zi'j los van mekere bezit hadden, is niet appat. Mar wel dat ze mekere veerder niet dwaszitten zollen en dat ze heur kwessies al eerder veur et gerecht regelden. Wat was d'r an veurofgaon? En ik vreug me nog twie dingen of: konnen die meensken niet beter scheiden gaon of mocht dat in die tied niet?

Veur de laeste vraoge slaon we et boek van Huber op (Ulrik Huber, *Hedendaegse Rechtsgeleertheit*, 1686). Over *echtscheidinge* schrijft hi'j: *Dese mag nae Christelijke*

ordre niet geschieden, alsom tweederley oorsaken, welke sijn echt-breuk en quaedardige verlatinge. Scheiden mocht dus niet, behalven in de twie nuumde situaties. D'r was echtbreuk, as een vrouw mit een aandere man *te doen heeft* en as een trouwde man *bij een vrouwspersoon, die vrij is, gelegen heeft*. We meugen zeker annehmen, dat et in die tied een heidense toer was om tot een scheiding te kommen. (Et liekt wel een betien op een branende kwessie van oonze tied: euthanasie. Dat is ommes verbeuden, *mits...*, *tenzij...*) Interessant is, dat Huber nog een aandere "oplossing" beschrift en wel *een scheidinge welke geschiedt van Bedt en Tafel, sonder den bandt des houwelijs te breeken*. Mar ok dat wodde niet makkelijk maekt. D'r mos echt zekerhied wezen, dat een *onversoenlijcke tweedracht sonder hope van remedie* was.

Uut mien veerdere naospeurings bliekt dat Marten en Jutte trouwden op *Alderheiligen* van 1674. De meensken in oonze streek hadden doe krek *twee minne oorlochsjaren* aachter heur liggen. Dat kwam deur *het Bisschops volk* (van Bommen Berend, de bisschop van Munster) dat vanof et rampjaor 1672 perbeerde om over de Lende-linie henne te kommen. En dat lokte niet echt. Wel zatten oonze veuroolden lillik mit et soldaotvolk opscheept.

Jutte en Marten weren allebeide eerder trouwd west en elk nam iene zeune mit in disse twiede *echte*. Marten hadde bi'j *wijlen Maertien Eijses in echte getogen* een zeune Francke (1657). Jutte was wedevrouw van Abele Jans en et zeuntien Jan Abeles was van 1671. De jongen weren vanzels arfgenaem van heur verstorven oolder. En omdat de nog levende oolden now weer trouwden, mos alle bezit opschreven wodden. Et was dus hiel gewoon

dat Marten en Jutte mit et gerecht te maeken hadden. Ze hadden beide bezit en hullen dat ok appat.

Marten bewoonde zien eigen *klein arve landts tot Nieubercoop* en was van zien vak *cuijper*. Hi'j was veur een pat bezitter van hujlaand in Tronde.

Jutte is bi'j him introuwd. Heur eerste man Abele was timmerman. Jutte was rieker as Marten. Zi'j was de eigeneresse van een huus mit laand en de gottemeule van Steggerde, ze hadde daor nog een *bou-acker* in de overburen en nog hujlaand (mit heur zeuntien). Mit heur zeuntien had ze ok nog een huus in Makkinge (waor as heur schoonmoeke in woonde) en een klein pat van een *arve* in Tronde. En Jutte hadde in Steggerde *een dienst-knecht*; dat was een zeune van heur zuster Froukje uut Peperge. In et veurgaonde zitten zeker elementen, die *onversoenlijkheit* in de haand warken konnen. Mar d'r hoefde op himzels gien spul uut vot te kommen.

Doe ze trouwden in 1674 is et hiele bezit *op los pampier* beschreven en dat is pas in 1678 in de boeken van et gerecht overneumen. We leren daor nog uut dat Jutte een schuld hadde an *Jacob Jans Frieseman van Embderlandt* (Emden). Dat liekt vremder as et is. Jutte was een veer familielid van de bekende doomnee Abelus Franckena, die ofkomstig was van Oosterwoolde. Hi'j het daor in et Coendringa-huus woond en hadde ok nog vuuf aandere plaetsen in bezit (Grouwstra). Die kombinaosie van geestelikhied en wereldlik bezit, zol nefens mi'j veur de Stellingwarven wel es een belangriek historisch onderwarp wezen kunnen. In 1567 vlochtte Abele Franckes as protestaanse balling naor Emden; daor zatten doe vule Friezen en Grunningers. Emden was et centrum van *de Nederduits Gereformeerden* en ok een thuisbasis van de waetergeuzen. Abel Franckena wodde laeter perfester en staotsman. Ik daenke dat Jacob Jans Frieseman ok familie van Jutte was en direkt of indirekt van Stellingwarver komof.

Uut de eventaoris van Marten zien bezit,

blikt al weer een stokkien streekgeschiedenis. *Het eene bedde heeft het Bisschops volck genomen* en et aandere bedde was niks meer weerd.

In 1674 was niet alliend eventaoris opmaekt, mar op etzelde *los pampier* was ok vaastelegd hoe ze de kiender grootbrenge zollen. Francke, de ooldste zullen ze onderhollen *in cost, klederen, huisvestige ende hantreickinge ende het cuijpers ampt leeren*. Hi'j zal naor vermogen helpen *arbeiten* en nao twie jaor zal hi'j vri'j wezen. Ok Jan Abeles (3 jaor) zal naor vermogen helpen *arbeiten*. Mar Marten en Jutte zullen op heur beider kosten *het weese des winters te schoole laten gaen*. Dat ze him *linnen en wollen clederen sullen geven*, zal wel deur Jutte inbrocht wezen. Dàt dat opschreven wodde, kan betekenen dat Jutte et aandere toch niet vertrouwdde. Disse regeling mos duren tot Jan 14 jaor was.

In april 1684 vint d'r weer *reekening ende liquidatie* plak tussen de *echteluijden* en de zeunen. Alles, dus geld en goederen, wodt weer hiel sekuur eventaoriseerd en ze doen daor vier daegen over. We moe'n wel bedaenken dat de meensken van et gerecht (of daormit anneks) daor betaeld veur wodden mossen! Et wodde een hiele rekeneri'je van wat de iene en wat de andere toekwam.

De belangriekste anleiding tot disse euperaosie zit dit keer in de relaosie tussen Marten en zien zeune Francke. In niet iene van de stokken heb ik vienen kund, dat Francke trouwd west het. In die tied bleef een niet-trouwdde zeune onvolwassen, zolange as zien heit leefde; hi'j bleef onder zien gezag en hadde niks te vertellen. Francke is thus in et wark bleven en verdiende *vier silvere ducaton*s in et jaor en now krigt hi'j opslag. En dan staot d'r *dat hij sijn moeders goederen sal genieten ende desselfs regeren en heeft Marten Martens sijn soon Francke van sijn macht ontslagen ende in vrijdom gestelt om hem selfs ende sijn goederen te regeren ende met sijn goederen te mogen doen hem door desen vrij eigen*. Dit had eins al eerder

wezen zuld, mar ik kan niet naogaon of Marten dit vrijwillig daon het of dat Francke zien volwassenhied ofdwingen mos.

Veur spul tussen Jutte en Marten bin in dit stok gien anwiezings. Mar aanderhalf jaor laeter bin ze al weer bi'j et gerecht. *Ze hebben verlijkinge gemaect*, want d'r is de veurige keer verkeerd rekend. Jutte het 6 gulden en 13 stuvers te vule betaeld, zodat *Marten haer de helfte vergoeden moet*. Now was drie gulden en wat stuvers in die tied hiel wat meer weerd as now, mar toch! Dat ze dit niet gewoon tegere regelen konnen, wist d'r op zien minst op, dat d'r gien vertrouwensbasis was. Was Marten een neperd, die op 'e penning was? Of was Jutte een kring, dat al mar miende dat zi'j, of heur zeuntien Jan, tekot kwam? Ze weren now tien jaor trouwd, mar kiender hebben ze niet kregen (of die bin hiel jong wegreaekt).

Francke het niet zo lange van zien vrijdom geneuten, want veur meie 1686 is hi'j wegreaekt. Dat staot in et stok van jannewaori 1687. Deur de aachtergronden die we now kennen, begriepen we dat heit Marten de ienige arfgenaem van Francke was. En as Jutte wel wat van zien goederen bruken kon, dan mos ze d'r veur betaelen. Wel hebben ze tegere betaeld *de plancken tot Francke Martens doodvat*. En doe hebben ze ok beloofd dat ze mekere niet *wijder* zollen *molesteren*.

Spietig genoeg rustte daor ok gien zegen op. Veertien daegen (!) laeter verschienen Jutte en Marten weer veur *de Heer Grietman en de Secretaris*. Het de dood van Francke heur in een crisis brocht? Of bin d'r aandere dingen gebeurd? Want we meugen rustig stellen, dat et now toch wel om niet vule minder as een *onversoenlijke tweedracht* gaot. De volgende tekst van 5 maart 1687 heb ik een betien anpast en mederniseerd.

Marten Martens en Jutte Egberts, echteluiden, zijn veraccordeerd dat zij vredig en wel willen huishouden en malkander niet verongelijken in het ene of in het andere; om dat beter te achtervolgen (= voortzetten)

hebben zij vastgesteld dat tot de mande huishouding en andere gemene zaken elk van het zijne zal bijleggen, elk de helft van wat er van noden is en dat zij hun mande geld zo zullen doen dat elk het zijne heeft en de mande profijten en opkomsten (= opbrengsten) ook zullen delen, zo dat elk het zijne heeft gedurende het huwelijk, doch dat elk zijn reparatie aan zijn huizinge tot zijn eigen last en kosten zal doen en elk met zijn eigen geld zal raden en daarvan de andere geen schade te laste mag leggen, van hetgeen elk in het bijzonder zelf toebehoort. D'r moet nog hope op remedie west hebben, de haandtekenings van de anwezigen staon d'r onder.

Veerder levert et stok nog wat ni'je gezichtspunten op. Want d'r wo'n nog een peer konkrete ofspraoken maekt en mien indrok is, dat ze over die punten spul hadden. Zo gaot et over het *holt welke op ijdens landt staet, hetsij eecken boomen, eecken heegen ende weckholt*. Elk zal now zien eigen hooft verkopen en zels de opbrengst beuren. Et staot d'r niet zo, mar et kan best es wezen dat Marten, veur zien wark as kuper, ok hooft van Jutte bruukte, zonder dat financieel goed te regelen. En ok wodt d'r nog es vaastelegd, dat elk zien eigen linnen het en hooft, dat et *sijn vrij eigen* is; en as et verkocht wodt is et eigen geld. Etzelde gelt veur *de engelse klederen*, die alliend veur eigen rekening kocht wodden meugen, dus niet uut *de mande*. Daor tegenover wodden *de selverette klederen* wel in *de mande* anschaft. Et woord *selverette* was ni'j veur mi'j: op een aander plak staot een keer *selffrette*. Ik kan me d'r wel wat bi'j veurstellen. Et kan zo wezen, dat de Ingelse klereboel van weefde stof was, die aj' kopen mossen. D'r weren ok kleren waor as de meensken heur zels mit redden, lichtkaans van de wolle van de eigen schaopen; de *selverette* kleren dus. Omdat ik niet wus of dit wel klopte, heb ik naovraog daon bi'j Henk Bloemhoff. Et gaot neffens him om een echt oold Stellingwarfs woord; en et is ok nog uut de monden van een peer oolde meensken optekend!

Et het d'r wel wat van, dat et om verwiet

en tegenverwriet gaot. Jutte mient dat Marten niet eerlik reket mit et hoolt en Marten vint dat Jutte te dure kleren kocht mit maande-geld (lichtkaans ok veur Jan). Veerder wodden d'r weer hiel wat zaeken verrekend. En dan komt d'r hiel verrasend an et aende van et stok toch nog een lillik aepien uut de mouwe. Now pas komt boven waeter, dat Marten nog aander eigen geld het en dat wodt as volgt verklaord: *100 caroli gulden welcke hij ten tijde van sijn eerste huisvrouw Maertien Eijses heeft gehadt in de laeste oorlochstijt in het veen gebarcht (van: verbargen) ende daer na door sijn soon Francke weder ghaelt.* Het Marten dat geld jaorenlang verzwegen? Of hiette et now, dat et van Francke was? Et liekt mi'j toe, dat ienig wantrouwen van Jutte wel op zien plak was. Want dat geld was in 1674 al weer veilig. Dat weten we uut een hiel aander stok over twee wezen, die rente beurden over *der weesen moeders gelt welcke sij in de bischops tijt in de grondt begraven hadde.* De voogd van die wezen, Jan Roeloffs van Jardinge, het dat geld - 500 gulden! - op 12 meie 1674 *op intressen gezet voor neegen jaers* (9 percent dus).

Et stok uut 1687 is et laeste waoras ik Jutte en Marten tegere in antref veur et gerecht. Hadde de stevige anpak veur verbetering zorgd? Of scharrelden ze veerder, zo goed en kwaod as et gong, omdat ze now wel deur hadden dat et gerecht ok niet een echte oplossing te bieden hadde?

In 1694 legt de voogd van zeune Jan Abels rekenschap of. Tot zien veertiende hebben zien stiefvader en zien mem veur him zorgd. Laeter gong hi'j nog naor De Haule, want an stelling Hartman Abeles bin 20 gulden *costpenningen en leerpenningen* betaeld.

April 1700 kommen vanwegen *wijlen Marten Martens nagelatene goederen* een tal mi'j onbekende neven en nichten bi'j mekere; niet in et starfhuus, mar in et rechthuis in Makkinge. Mit gien woord wodt d'r rept van zien vrouw Jutte. D'r staot, dat hi'j in Berkoop woonde.

Vraogen, vraagtekens, is dit him wel? Mar as d'r in die tied twee meensken mit krek dezelve naeme weren, dan zetten ze d'r in de boeken altied wat extra's bi'j, b.v. Jan Roeloffs Jardinge of Jan Roeloffs Jochems.

Mar de vraagtekens bin niet neudig. Want op 14 oktober 1701 is d'r een *inventarisatie en beschrijvinge ten sterffhuijse tot Oldebercoop van alle de goederen en effecten bij Jutte Egberts nagelaten.* Mit gien woord wodt d'r in et vri'j lange stok rept van Marten Martens, de man waor as ze 26 jaor mit trouwd was.

Zo kwam d'r een aende an de geschiedenis van een huusholing van vier meensken, die niet altied lieke vredig mit mekere ommevongen. In zekere zin meugen we stellen dat Jutte van die viere de sterkste was. Want ze het ok nog de dood van heur ienige zeune Jan mitmaekt. Ze wodde zels nog voogd over heur kiendskiender Aeble en Roeloff (in 1701 acht en vuuf jaor). Haost altied weren et manluden die daorveur vraogd wodden. De schoondochter was de ienige naoste die Jutte heur naolaotenschap beredderde.

Ik vien dat d'r aorig wat gegevens over Marten en Jutte veur et locht kommen binnen; genoeg veur een verhael. Mar we weten vanzels ok, dat we van duzenden en duzenden dingen gien weet hebben. Misschien is dit wel et verkeerde verhael. En as ik me nog een keer ofvraoge of Jutte en Marten beter scheiden kund hadden, dan is mien antwoord: "Ik wete et niet."

Bron: Weesboeken van Stellingwerff-Oosteijnde.

Laandverhuzen is drama

't Was einliks poer toeval dat Otto de Vent interesseerd raekt is in de laandverhuzers. Hi'j was doende om materiaal te verzaemelen veur zien veldnaeme-onderzoek doe hi'j al sneupende in *De Hepkema*, inzunnen stokken tegenkwam van een laandverhuzer uut Steggerde (De Hoeve) te weten Albert Kuipers (de Stoetebakker). Disse feguur kreeg him zo te pakken, dat hi'j 't hiele jaor '93 besteded het om meer te weten te kommen over 't laandverhuzen in 't algemien en over Albert Kuipers in 't biezonder. Otto wil over disse feguur in de toekomst dan ok een boek schrieven gaon.

Vraoge: "Laandverhuzers Otto, waor hebben we 't dan over?"

Otto: "Ik richte mi'j in 't onderzoek op die laandverhuzers, die zeg mar tot de Eerste Wereldoorlog heur in Amerike vestigd hebben. Dat weren d'r uut Nederland een goeie honderdduzend (Duutslaand bi'jglieks leverde mar liefst 2 miljoen). Wat Frieslaand anbelangt kwammen de meesten uut 't noorden en mar een klein pat uut de Stellingwarven. De oorzaeke daarvan was dat de laandbouwkrisis in Noord-Frieslaand vule meer slaachtoffers maekte as in de Stellingwarven. De oorzaeke van die laandbouwkrisis lag him in een groot overschot an zaod in Amerike. De grote stoomboten die doedertieds op Amerike veerden nammen op heur reize naor Europa zaod mit en op de weerommereize laandverhuzers. 't Iene verstarke 't aandere. Iene van die meensken die 't slaachtoffer wodde van die krisis was Albert Kuipers. Die gong as boer en verveender feliet en hi'j verdiende tussen 1878 en 1882 d'r al wat bi'j as warver veur 't laandverhuzen. Elke weke zat hi'j bi'jglieks op een vaast plak in een kefé en de meensken die belangstelling hadden konnen dan bi'j him infermaosie kriegen. Hi'j dee dat lie-

kewel nogal agressief, (hi'j stelde de zaeken mooier veur as ze weren) dat in 1882 gong hi'j zels mar naor Amerike, omdat d'r zo staorigan een protte meensken een hekel an him kregen.

Begonnen in een plaggehutte in Steggerde, mos ok hi'j erveren dat Amerike bepaold niet 't laand van melk en hunnig was waor hi'jzels zovule reklame veur maekt hadde. Albert Kuipers kwam te lane in een plaggehutte op 'e prairie van Dakota. Hi'j het daor vuuf jaor zeten veurdat hi'j een echt dak boven zien heufd kreeg. Wat aorig is, is dat hi'j over 't laandverhuzen en zien erverings mar liefst 150 brieven sturd het naor *De Hepkema* die ok plaetst binnen. In disse brieven komt Kuipers naor veuren as een groot permoter van emigraosie naor Amerike en daordeur kwammen d'r een protte reakties op, want krek as eerder in Nederland schetste Kuipers een vusen te positief beeld van dat laand.

Otto vul al lezende van de iene verbaozing in de aandere. Hi'j het now ondertussen 150 berichten en adverteensies uut o.e. de *Stienwieker Kraante* haeld en 150 brieven uut *De Hepkema*. Disse brieven gavven him ok infermaosie over aandere laandverhuzers uut Frieslaand. Hi'j het alle naemen daor uuthaeld en hi'j het now 200 naemen op pepier en uut die lieste het hi'j weer een 50-tal naemen van laandverhuzers uut de Stellingwarven. Daor staot in die brieven bi'jglieks hoe 't een Paulus Visser vergaon is, een Hendrik Heemstra van Hooltpae, een L.A. de Haan van Der Izzerd, Herman Brouwer van Wolvege, de familie Buitendorp van Hooltpae, R. Rinkes van Wolvege, Klaas Winters van Blesdieke, een Bultsma en een Dijkstra uut Ni'jhoolt woolde, een Koster uut Munnikeburen en een Dijk uut Wolvege. In kombinaosie mit de gegevens die aj' hier vienen in verschillende archieven kuj' dan



Otto de Vent.

een aorig beeld van zokke personen krieggen.

Ik hebbe hier mit opzet een peer naemen opschreven die hi'j bruukte, omdat Otto hoopt dat d'r meensken (lezers) binnen die bepaolde naemen herkennen. Hi'j hoopt dat sommige lezers wat over zokke feiguren weten en misschien zels nog brieven van heur op 'e zoolder liggen hebben. As dat zo is moe'n jim wel even kontakt mit him opnemen omdat hi'j veural in die brieven slim interesseerd is. Netuurlik bin d'r wel officiële boeken over de laandverhuzers, mar daor het Otto niet genoeg an. Hi'j wil meer weten over de laandverhuzers uut de Stellingwarven en Albert Kuipers in 't biezunder.

Al sneupende kwam hi'j in kontakt mit een Annemieke Galema uut Grunningen

die doende is een dissertaasie te schrieven over de laandverhuzers uut 't Bildt in Noord-Frieslaand. Zi'j het him wat hulpen en hi'j heur. Hi'j zit now te waachten op heur promotie en op heur dissertaasie die dan publiceerd wodt. Disse vrouw beschikt mar liefst over 1500 brieven van laandverhuzers.

Otto somt nog een peer daotums en naemen op: In 1846 bin om geleufsredenen en in et spoor van doomnee Van Raalte, een familie Van den Bosch uut Wolvege en een familie Lenstra uut Blesdieke naor Amerike vertrokken. In 1867 gaon d'r 10 meensken uut Wolvege naor Pella in de staot Iowa. In 1872 gaon d'r mar liefst 50 meensken uut Wolvege naor Amerike. Hier zat een Dirk Bosma bi'j en veerder Libbe Wiebes Dijk, Hendrik Dijkstra, Jan Hornstra, Klaas Jans Schreur, Jan Meier en Wiebe Geertsma van Hooltpae. In 1893 gaon d'r nog es 15 gezinnen: Hendrik Bultsma, Libbe Woudstra, Johannes Groen, Johannes van der Tuin, Kier van der Wal en in 1910 Piet Wever (mit Albert Kuipers, ongetwiefeld de bekendste 'Stellingwarver' Amerikaan, op Stuyvesant nao vanzels). Piet Wever wodde naemelik een stad naor vernumd: Weaversville.

De dramatiek van de laandverhuzers, feliet en berooid naor Amerike gaon en daor weer letterlik onder de grond in een plaggehutte opni'j beginnen, dat sprekt Otto de Vent biezunder an.

Dat d'r hiel verschillend over de laandverhuzing docht wodde mag blieken uut 't feit dat de boeren in Drente d'r niet vule van weten wollen en dat de hogere instansies in Nederlaand de meensken waorschouwden om nog mar es goed nao te daenken over zoe'n stap. Dat de 'agenten' veur de laandverhuzing heur zaekies daankzi'j de stoombootmaotschoppi'jen (ze wodden daor ok deur betaeld) goed veurmekeer hadden, mag blieken uut 't feit daj' bi'j Dijk in Wolvege een kaortien kopen konnen waor aj' mit mit de trein, de boot en de trein in ien keer naor Chicago reizen konnen. De warving was neffens Otto een jungle mit wel as gevolg dat heur



A. KUIPERS.

De laandverhuzer Albert Kuipers.

daor miljoenen meensken vestigd hebben, mit alle gevolgen. Otto het een aorige theorie dat deur die verschoeving de laandbouwkrisis mit oplost wodde (in Amerike zels was meer zaod neudig, zodat d'r minder uutvoerd wodde naor Europa, zodat de laandbouw him hier herstellen kon). Ik betwiefel of 't waor is, mar 't is op himzels een aorige theorie. In ieder geval hebben de laandverhuzers nog iene mit de laandverhuzerskoorse besmet. Want

alhoewel Otto de Vent rustig op 'e Fochtel wonen blift is hi'j zo deur disse meensken grepen, dat hi'j d'r haost elke dag mit doende is. Hi'j hoopt in ieder geval op een hoop reakties van meensken die familie in Amerike hadden en misschien nog brieven of aandere dingen op 'e zoolder liggen hebben.

Johannes Nieuwenhuis, laandverhuzer van Steggerde

As een veurbeeld veur de meniere van warken mit o.e. de brieven van Albert Kuipers volgt hier et verhael van Johannes Nieuwenhuis en die zien volk. Een lid van de familie Nieuwenhuis (eertieds van De Hoeve, momenteel op Texel) is doende mit et opstellen van een stamboom en op zien verzuuk he'k him dit verhael toestuurd. Op zien beurt gaot hi'j veur mi'j nao wat d'r veerder mit de Nieuwenhuisens in Amerike gebeurd is. Daornaost gef't et verhael een indrok van et (sukses)verhael van Kuipers en de stijl die as hi'j bruukt om de laandverhuzing an te vieteren.

Johannes Nieuwenhuis wodt geboren op 11 juli 1838 in Vledder. Zien heit (of pake) wodde in 1778 in Grunningen geboren en is daar nao een verblief in de Ommerschaans kommen (plaetst) as kolonist. Johannes trouwt mit Baukje Piest, die geboren is op 14 meert 1830 in Ni'jensliet en ze gaon wonen in Steggerde. Johannes het daar een boerderi'jgien mar warkt d'r wat bi'j as baggelder en boere-knecht. Uut et huwelik wodden 6 kiender geboren, 4 zeunen (o.e. Johannes en Wolter) en 2 dochters (o.e. Betje).

Op 26 juli 1873 overkomt heur daar in Steggerde een grote raamp. Deur de bliksem braant heur ni'j timmerde mar nog niet hielemaol ofbouwde boerderi'je mit inboedel en al of. Et vee kan redded wodden op een oold varken nao. Et spul was (nog) niet in de braandverzekering opneumen.

Johannes krigt van et gemientebestuur van Stienwiek permissie om de huzen bi'j langes te gaon om geld te vergeren veur zien gezin. In de *Stienwieker Kraante* van

3 november 1873 bedaant hi'j veur de hulpe. Uut de gegevens van et bevolkingsregister van West-Stellingwarf (1880-1900) bliekt dat Johannes dan (ok) winkelman is in Steggerde, beheurt tot de Christelik Ofgescheidenen en mit zien gezin woont op nr. 149.

Mit Albert Kuipers van De Hoeve het Johannes Nieuwenhuis een protte te doen had. Dat weten we dan weer uut de brieven van Kuipers. Zo vertelt Kuipers dat hi'j in 1854 in 't heideveld in Stienwiekerwoold een venepoele ankocht veur f 200,-- en die tegere mit Johannes Nieuwenhuis (die was doe 16 jaor en Kuipers was doe 24) uut de klonie Willemsoord uitbaggelt.

Laeter in Steggerde, as Kuipers een grote boerderi'je en veenderi'je het op 'e Hoeve, warkt Johannes bi'j Kuipers op de boerderi'je. Kuipers vertelt dat Johannes him as ienige van zien arbeiders bi'j de veurnaeme (dus Albert) numen mocht omreden ze mekeer al zolange tied kenden. Liekewel blijft Johannes altied wat ofgeunstig, zo zegt hi'j, omreden et him (Albert) zo goed gaon is en Johannes arbeider bleef. Mar Kuipers gaot in 1881 feliet en op 8 april 1882 vertrekt Johannes Nieuwenhuis en zien volk (mit nog een neve) mit de familie Kuipers mit naor Amerike. Ze zullen eerst mit Kuipers mit naor Dakota, mar om ien of aandere reden belanen ze in Michigan (d'r was o.e. geen fedusie meer in de Dakota-plannen van Kuipers, die daar een Hollaanse klonie stichten wol).

In 1884 schrift hi'j Kuipers een brief en die radt him an om ok naor Dakota te kommen omreden daar een betere toekomst wezen zol as in Michigan. Kuipers schrift

daorover (brief 1897): Et was op een aovend in 1868 en al over tienem, dat mien vrouw en kiender laggen al op bedde, doe d'r op de deure klopt wodde. Ik dee eupen en de laete gaast vreug mi'j in et Ingels of hi'j bi'j oons overnaachten moch omreden d'r in de buurte gien hotel te vienen was. Ik zee dat et goed was. "Mar ik hebbe nog iene bi'j mi'j," zee de man. "Zol die hier ok blieven kunnen?" "Vanzels," zee ik. En wie was now die kammeraod? Johannes Nieuwenhuis, mien baggelder van eertieds. Hi'j vertelde dat hi'j boer wodden wol in oonze county, en of wi'j him wat op gang helpen wollen. Mien zeune en ik akkerdeerden. We verhuurden him een boerderi'je mit een stok laand en maekten et heur zovule as meugelik is naor de zin. Ik hebbe him mit de ossewaegen tien uren gaons van et station ofhaeld en him geld liend zonder d'r rente van te rekenen.

Johannes Nieuwenhuis is in 1888 dus 'farmer' in Ni'j Hollaand in Zuud-Dakota op de boerderi'je van Hendrik Kuipers (de zeune van Albert) en het veerder 70 acres van de Kuipersen in gebruik. Hi'j woont op drie uren gaons van Albert Kuipers. Zien ooldste zeune (Johannes? Wolter?) trouwt daor.

Veerder vienen we in de brieven van Kuipers (allemaole vanuut Platte, Zuud-Dakota) nog de volgende gegevens over Nieuwenhuis en die zien volk:

Platte, 20 maart 1893: Nog het een en ander omtrent onze nederzetting: Johannes Nieuwenhuis van Steggerda. Hij kwam hier arm, nu is hij een flinke boer. Vier van zijn kinderen zijn ook flinke boeren en boerinnen. Een dochter zal, als alles goed gaat domineesjuffrouw worden.

Platte, 21 april 1893: Kier van der Wal (geboren te Munnekeburen) is in Platte aangekomen. Deze 75-jarige man wil zich daar gaan toeleggen op de visserij. Hij heeft de eerste aal (die hij nog moet vangen) al verkocht aan Johannes Nieuwenhuis voor een koe.

Platte, 9 juli 1894: Wij beleven hier tegenwoordig een slechte tijd. En toch, vraag eens aan de in deze omgeving wonende Johannes Nieuwenhuis jr., (junior, dus de ooldste zeune van Johannes? OdV) herkomstig uit Steggerda, hoe het er voor staat met zijn oogst en hij zal U naar waarheid antwoorden: ik en mijn burenen hebben, zo het zich laat aanzien, een overvloedige oogst te wachten; alle te veld staande vruchten, tarwe, haver, rogge, gerst, mais, aardappelen enz. beloven een rijke opbrengst; nog nimmer heeft het er beter voorgestaan dan thans. Ook het vee heeft overvloed van gras. Doch, als gij nu dezelfde vraag eens aan mij doet (dus an Kuipers, OdV), dan moet ik U schrijven, dat ons een hongersnood voor mens en dier voor de deur staet, als de Heere niet spoedig regen geeft, die tot de onderste wortels der planten doordringt. Nu zult gij vragen: hoever woont gij dan wel niet van die gelukkigen Nieuwenhuis verwijderd? Pas drie uur gaans. Ik kan U hier op een afstand van twee uur gaans uit een dorre woestijn (daarvan is deze omgeving thans gelijk) brengen in een land, bij wijze van spreken overvloeiende van melk en honing. Van waar dit grote verschil? Het ligt niet aan de grond; die is hier overal even rijk en vruchtdragend, doch daar, bij Nieuwenhuis hebben zware wolken zich ontlast, bijna iedere week kregen zij een flinke regenbui, welke buien ons over het hoofd dreven, zonder meer dan enige droppels te laten vallen.

Platte, 22 oktober 1900: Jan Been, een Duitser is getrouwd met Betje Nieuwenhuis van Steggerda en groot boer te Platte, met 120 stuks vee. Hij verkoopt thans zijn boerderij voor 20 dollar de akker, hetzelfde land dat hier 18 jaar geleden ten geschenke werd uitgedeeld.

Platte, 18 december 1900: Jan Been en Betje Nieuwenhuis kopen 40 acre land voor 25 dollar de acre bij de nieuwe stad (de stad New Platte, OdV), zeer geschikt voor aardappelteelt.

Platte, 6 mei 1901: Wolter Nieuwenhuis,

NAAR AMERIKA!

KONINKLIJKE NED. STOOMBOOT-
MAATSCHAPPIJ.

Directe lijn

Amsterdam—New-York.

Generaal Agenten:

PRINS & ZWANENBURG.

Door de bemoeingen van den Heer PRINS (Lid der firma PRINS & ZWANENBURG) die in den loop dezer zomer onderscheidene Staten van Noord-Amerika heeft bezocht zijn de prijzen op de Amerikaanse spoorwegen voor de Emigranten voorloopig aanmerkelijk verlaagd.

De kosten van spoorvracht van New-York tot Chicago vroeger f **32.50** zijn tijdelijk op f **18.00** gesteld. De verlaging naar andere Staten staat in dezelfde verhouding.

Ook zijn door den invloed van den Heer PRINS op alle stations tot goedkoopere prijzen, ververschingen te bekomen.

Emigranten die voornemens zijn op den **24 Aug. a.s.** mede te gaan, gelieven zich zoo spoedig mogelijk aan te geven bij den ondergeteekende, Hoofd-Agent van genoemde Maatschappij.

De **Pollux** vertrok op **10 Augustus** met 677 Emigranten. — Twaalf dagen te voren waren reeds alle plaatsen besproken.

De **Jasin** vertrekt op den **7 September a.s.**

Alle inlichtingen worden gratis verstrekt door den Hoofd-Agent

A. H. KUIPERS

te **Steggerda,**

die de Emigranten tot Amsterdam uitgleide doet.

AMERIKA!

Te koop: Duizenden hektaren uitmuntend **Prairie-land**, zeer geschikt voor eene Nederlandsche Volkplanting, waarvoor de aansluiting is geopend tegen slechts 02½ gulden de 100 H. A. 500 arbeiders en ambachtlieden kunnen er tegen 3,75 a 5 gld. daags werk bekomen en met ons vertrekken met de beste en goedkoopste lijn Amsterdam—New-York. Reiskosten zijn heden met **kost en 50 klg. bagage** van Zwolle Meppel of Lemmer tot New-York f **46**, van daar tot Chicago f **18.50** en verder voor rekening der werkgevers.

Korte omschrijvingen van bovenstaande franco tegen toezending van twee postzegels.

Persoonlijke inlichtingen 's Maandags te Steenwijk bij J. NIJK en Zaterdags te Heerenveen bij J. FONK, waar tevens de grondsoorten ter bezichtiging zijn van bovengeroemd land.

A. & H. KUIPERS,

Agenten te *Steggerda.*

geboren te Steggerda, trok in 1882 met zijn ouders naar Noord-Amerika. In 1887 kwam hij hier in Dakota. Hij was arbeider, ging trouwen, werkte hard, leefde zuinig, werd boer in het klein, had eerst nogal wat tegenspoed, gelijk wij allen gehad hebben, doch heeft in de laatste jaren beste zaken gemaakt. Hij is thans rijk in vee en heeft geld overgelegd. Hij heeft 160 akkers land gekocht en nagenoeg contant betaald. Dit voorjaar is hij verhuisd. Hij liet zijn vee op de nieuwe plaats in het maisveld lopen en reeds de eerste nacht stierven er acht zijner beste koeien. Als oorzaak wordt gegist, dat er vergif gevallen is in enkele stukken; men spreekt van honingdauw. Hierover is wel meer geschreven. Thans is het uit met het vergiftigingsgevaar, want de maisvelden zijn nu bezaaid.

Platte, 22 juli 1902: Ik zal U brengen bij een boerin, geboren te Steggerda (waarschienlik Betje Nieuwenhuis, OdV), die voor 14 dagen, toen ik bij haar was, nog 60 dozijn eieren naar de winkel bracht voor 12 cent het dozijn, dat is in Hollands geld f 18 per week. Zij is hier met haar familie arm gekomen en heeft nu een eigen boerderij.

Fraanse parrechutisten in Appelsche

In et laest van meert 1945 wodden deur de geallieerden veurbereidings troffen om te kommen tot een parrechute-lochtlaanding in et noorden van Nederlaand. Et doel van disse lochtlaanding was: behoold van de broggen, verwarring stichten aachter de Duutse linies en et Duutse verkeer in de warre sturen, deur heur kolonne's an te valen en-zo-wat-henne. Disse parrechutisten mossen ok kontakt zuken mit de Nederlaanse illegaliteit, een ondergroonse beweginge tegen de Duutsers.

Oonze Canadese bevri'jders kwammen de hieltied dichterbij en et was de bedoeling, dat ze zo vlogge meugelik deurstoten konnen naor de Waddenzee, om daordeur de Duutsers in et westen van oons laand et pattien naor huus gauw even of te snieden. De generaole staf besleut tot et inzetten van de regimenten nommer twee en drie van de Fraanse *Chasseur Parachutistes*. Ze mossen daeelaoten wodden ongeveer achtenveertig tot twienenzeuventig uren veur de oprokkende Canadese legers uut, wat zeggen wil dat ze op et uterste binnen drie daegen kontakt mit de Canadezen hebben zollen. D'r wodde ok besleuten, dat de parrechutisten in groepies van ongeveer vuuftien man naor beneden kommen zollen, waordeur meerdere objekten bestreken wodden konnen. Disse groepies wodden betiteld as *Sticks* en een pat van die *Sticks* kregen een zend-ontvanger mit, veur de verbienings. Mit mekeer zollen d'r zeuvenhonderd soldaoten uut de vliegtugen springen en dat zol veertig tot vuuftig *Sticks* betekenen en die mossen allemaole op ere plakken daelekommen. Disse laanding wodde euperaosie *Amherst* numd en hi'j zol hullen wodden in de naacht van zaoterdag zeuven op zundag acht april 1945 en dat vul krek saemen mit et tiedstip, dat de Canadezen bij Coevor-

den Drente introkken.

In de naacht, om een ure of twaelf henne, gongen van de uterst geheime basis Rivenhale bij Ipswich vuuftig vliegtugen de locht in. Elk vliegtuug hadde vuuftien man (een *Stick*) zwaor bewaopende Fraansen an boord. Onder die Fraansen zatten ok drie Nederlaanders, twee kapteins en een sergeaant. Dit hadden ze daon, om de taelmuuilikheden te omzeilen, want die Fraansen verstonnen netuurlik gien woor-tien Nederlaans, laot staon Fries of Stellingwarfs.

Et weer warkte niet mit. D'r hong een zwaore grondmist en d'r was nogal wat bewolking, mar dat alles hul heur niet tegen, mit uutzundering van ien vliegtuug, dat niet hielemaole in odder bleek te wezen. Dat kwam een naacht laeter en belaaende bij De Smilde an de grond. De meeste *Sticks* kwammen an de grond in de driehoeke Meppel, Hoogevene, Assen, mit uutzundering van de groepen die bij Staphorst, Haulerwiek-Appelsche, Diever en Ommen an de grond kwammen. De laanding in Appelsche was dus de ienigste die op Stellingwarver grond daele kwam.

Mit mekaar zollen deur disse euperaosie drienendattig Fraanse parrechutisten ommekommen. Iene d'r van verdrong op 'e Smilde, drieje bin deur de Duutsers vermoord, naodat ze gevangen neumen weren. Butendat verbraanden d'r ok nog tweeje in een boereschure bij et Zeyerveld. Op et laest bleven d'r tweeje vermist, waor laeter van bleek dat d'r iene as een onbekende soldaot in Beilen begreven lag, wat laeter sergeaant Yago Ragnacci bleek te wezen. Van de aandere, de soldaot 2e klasse Jean Loevillet is nooit meer wat verneumen, hi'j is nooit vunnen. Bij Staphorst wodde d'r iene deur een laand-



Fraanse parrechutisten, ondergroonse strieders en wat vrouwluden bi'j de brogge van Hulst in et Stokersverlaot in Appelsche.

waachter doodscheuten, toegelieke mit een Nederlaanse ondergroonse strieder. De aandere bin allemaole sneuveld in de stried tegen de Duutsers, iene d'r van in de Stellingwarven en wel in Appelsche. De Fraansen van de 2e Kompenie die bi'j Appelsche an de grond kwammen, stonnen onder kommando van de mejoor Pierre Sicoud D.S.O. De laeste drie letters staon veur een hoge Ingelse onderscheiding, en wel Distinguished Service Order. Ze nusselden heur in de bossen van de boswaachteri'je Appelsche en kwammen daor al gauw in anraeking mit de Nederlaanse ondergroonse en daordeur kregen ze plak in de boerderi'je van Tj. Rooks, die nogal een betien ofgelegen woonde. Een boel hulpe hebben ze ok had van een protte meensken uut Appelsche, die mit alles wat eetber was, anzetten kwammen. Een twiede groepien, dat ok in de omtrekken ommezwurf, wodde ok bi'j Rooks onderbrocht, zodat daor zeker een dikke twintig man onderdak vunnen hadde. Bi'j naachte trokken ze d'r op uut, om de teroggetrekkende Duutsers et leven zoer te maeken en al gauw wodden de eerste

gevangenen opsleuten in 't varkenhokke van Rooks.

Op 'e tiende april wodde Appelsche ofgrundeld, deurdat de Fraansen de brogge bi'j et Stokersverlaot bezetten gongen. De vri'j hoge in de buurt staonde maelfebriek wodde bruukt as uutkiekpost en now konnen ze et hiele dörp overkieken en konnen de wegen naor Oosterwoolde en De Smilde mit de wapens bestreken wodden. De grote baos Sicoud nam zien intrek in kefé Hulst vlakbi'j de brogge en maekte daor zien heufdkertier van.

Ze kregen ommeraek hulpe van de ondergroonse die ok naor de brogge trok. Een peer Duutse legerauto's reden in de opzette valle en d'r kwammen alweer wat gevangenen bi'j. Een klein naodiel was, dat et riedende materiaol dat buitmaekt wodde, en diels deur beschietings kepot raekt was, verdwienen mos, want as d'r weer Duutsers ankwammen, mossen de brogge en omgeving weer schone wezen. As de rommel staon bleef, zol dat veur heur een waarschouwing wezen, dat d'r wat gaonde was bi'j de brogge. Et gevolg



Kefé Hulst en de brogge in oonze daegen.

was, dat de groep verlet van menusie kreeg en Sicoud vreug via de radioverbienings anvulling van et schaorse materiaol, en dat kreeg hi'j op donderdag 12 april, in de morgenuren.

Een vliegtuug (d'r wodt ok beweerd van twee) smee et spul uut, vlakbi'j de boerderi'je van Rooks en daor weren ok laandmienen bi'j. Dat spul wodde bruukt om de omgeving en de wegen bi'j de brogge scharp te stellen. Een Duutse auto mit menusie vleug in de braand en daor bin dooien bi'j valen.

Op 'e dattiende april wodde Appelsche en ok Oosterwoolde bevri'jd, en al die tied hadden de Fraansen mit hulpe van de ondergroonse de brogge beholen kunnen en verscheiden Duutsers weren hierdeur nooit veerder kommen as Stokersverlaot in Appelsche. Een stokmennig Fraansen die in de buurt van de Elleboogsvaort daelekommen weren, scheuten daor een peer Duutsers dood, die wegkreupen

weren, mar even laeter kregen ze et an de stok mit een Duutse petroelie. Hierbi'j sneuvelde de Fraanse parasoldaot Henri Louis Pintaud en een peer aanderen raekten gewond en die kwammen in 't ziekenhuus in Et Vene terechte waor ze bevri'jd binnen deur de Canadezen.

Een dun straoltien bloed

In de Witte Jufferbossies hadden wi'j zoemers een hutte in een boom. Mitmekeer as jongen bouwden wi'j die, mar Jelmer zee hoe et mos, want dat kon hi'j goed, hutten bouwen.

Daegen, weken, heisterden wi'j omme nao schoeletied. Wi'j hakten, zaegden, wrotten, zwietten, toogden, bunnan boomstammegies an mekeer mit touw of lange zoegepappestangen.

Mar touw was krap en de zoegepappe knapte makkelijk deurdemidden as wi'j mit tevule toegelieke in de hutte wollen. Dus mossen goenend van oons buten blieden, mar ik altied as eerste en meerstal as ienigste. Dat zee Wube.

Wube was oons Opperheufd, de zeune van de opper, bonkig, sterk, mar goed leren was d'r niet bi'j. De hutte bemuude hi'j him pas mit as die klaor was. Dan was hi'j de eerste die bi'j de touwledder langes omhogens klom. As hi'j op zien plak zat, moch Jelmer en daornao de aanderen. Temeensen twie plakken nam Wube in beslag. As Opperheufd heurde dat zo. Hi'j was ok de ienigste die op een oolde zak zitten moch die wi'j volpropt hadden mit roegte. Ik mos altied tot et laeste toe waachten. En as ik dan deur de eupening kreup dan was de hutte vol. Dan ok inienend hiette et kraeken dat hi'j de hieltied dee, geveerlik. Evenpies in de eupening zitten kon nog, mar as et klietien d'r veur trokken wodde dan mos ik d'r uut.

"Ie moe'n op waacht staon," zee Wube dan, "en daenk d'r omme: maotriegels nemen."

Maotriegels. Dat woord hadde hi'j van zien heit leerd die d'r ok altied mit driegde. De meensken lachten d'r omme. Pas as de saobel d'r an te passe kwam gaf et te daenken.

Liekewel ston ik dus onder de boom om, as de vi'jaand in antocht was, alarm te

slaon en te maeken da'k vot kwam, want ere maotriegels kon ik niet bedaenken. De klauwhaemer of de biele zollen misschien wat west hebben mar dat weren de attributen van Wube as hi'j op zien zetel zat. De vi'jaand intussentied kon van alles wezen.

De Eupenbaoren bi'jglieks die oons de huttebouweri'je niet gunden, mar die meerstal gien spul zochten omdat wi'j de zeune van de opper in oons midden hadden.

De regen en de hadde wiend konnen ok minne zaeken wezen, mar daor kon ik ja niks an doen.

De meerste drieging gong van de Duitsers uut, dat wol zeggen, neffens Wube-en-die. Die oefenden soms in de bos, mar in de regel niet overdag. Tieden kon ik onder de boom staon en koold wodden of nat regenen. Mar altied verveelde ik mi'j kepot. Daor leup ik dan laeter over te blaeren tegen Jelmer, mar die kon d'r ok niks an veraanderen.

Jelmer was mien vrund. Dat moch, mar we mossen d'r wel veur zorgen dat et niet te bot opvul. Dan aksepteerden de jongen et, ok mit omdat Jelmer en ik naost mekeer woonden en omdat Jelmer zien mem en oons mem vroeger vrundinnen west hadden. Moeke nuumde Jelmer zien mem en tegen zien heit zee hi'j vader.

Ik kwam een protte bi'j Jelmer-en-die in huus. Et was d'r gezellig. Gezelliger as bi'j oons thuus. Jelmer zien mem las vaeke veur. Prachtig dee ze dat. Op 'e divan zatten wi'j dan, Moeke in et midden en wi'j elk an een kaante. As et spannend was sleug ze de aarms om oonze schoolders en trok oons dichte tegen heur an. Ze was zaachte en waarm en ze reuk lekker. Oons mem las nooit veur en oons heit hadde et vusen te drok. Bi'j oons weren een protte kleine kiender en ik was de

ooldste. Strontvervelend, omda'k altied et goeie veurbeeld geven mos. Mar d'r was nooit iene die zee hoe. En toch mos et! Aanders kon ik een bats om de oren kriegen van oons mem. Of, slimmer nog, ze zee et laeter tegen oons heit en dan mos ik veur straf op bedde ok as Onkel Willy kwam. Dan juist!

Meerstal an et aende van de middag kwam hi'j, Onkel Willy, toegelieke mit oons heit stapte hi'j d'r in en bi'jkaans altied bleef hi'j bi'j oons te eten. Vaeke nam hi'j wat lekkers mit: sigaretten veur oons heit; sukelaos veur oons; dikke plakken vleis of wost veur oons mem, veur op 'e bolle. "Schinken und Wurst", nuumde hi'j dat. Et klonk zo aorig dat praoten van Onkel Willy en hi'j praotte een protte. Zels onder et eten vertelde hi'j mar deur. Dat moch eins niet van oons heit, mar Onkel Willy moch et wèl, zels mit de mond vol wel. Nee, zien leerzen zol ik nooit weer antrekken, hoewel hi'j dat best goed vun. Mooie leerzen weren et, altied mooi poetst, mar wel slim zwaor. Dat kwam van de dikke proppen die d'r onder zatten en die krassen maekten op mem heur zeil. Daoromme mos hi'j de leerzen uuttrekken in de gang en ze staon laoten onder de kapstok. Iene keer hadde ik perbeerd d'r mit te mesjeren over et stoepien achter oons huus. Onkel Willy hadde et mi'j veurdaon. "Vorwärts, eins, zwei, drei, vier!" Mit stramme kni'jen tilde hi'j de bienen in de hoogte en leut ze mit kracht daelekommen. Prachtig et geluud van die proppen op 'e balstiender. Et weerkaetste tegen de achtergevel van oons huus, krek of leupen d'r een hiele protte soldaoten. Doe moch ik. Onkel Willy tilde mi'j in de leerzen. Mar al nao twie treden wa'k omknoffeld en lillik op mien linker kni'je telane kommen. Mem was kwaod en heit foeterde mi'j uut wiels hi'j een stok luier om de zere kni'je wikkelde. Et duurde een hiele poze veurdat die beter was. Eerst dee hi'j alliend zeer, mar laeter begon hi'j toch zo alderheiselikst te jokken. Mar ik kon d'r mar beter niet ankommen want aanders begon hi'j opni'j te bloeden. Op

schoele weren de jongen d'r gelukkig te- vreden mit da'k zee da'k mar gewoon valen was.

Over inkelde daegen zol Jelmer jaorig wezen. Feest dus! Mar niet zo as vleden jaor diskeer. Doe vierden wi'j Jelmer zien jaordag in oonze hutte. Now kan dat niet. Et is te geveerlik in de bos. De Duutsers oefenen d'r de hieltied en butendat is oonze hutte stokkend.

"Dat hebben de Duutsers daon," zee Wube, "die maeken ja alles kepot."

"Niet waar!" Hoe durfde ik zomar inie- nend.

"Oons heit zegt dat et bi'jkotten oflopen is mit de Duutsers," zwetste Wube, "d'r is een invaosie an de gaank."

Ik wus niet wat een invaosie was, mar Wube hadde et over een protte tanks en vliegtugen en parrechutisten en soldaoten die vule starker weren as alle Duutsers bi'j mekeer.

Ik zee niet wa'k docht, mar as hadde hi'j mien gedaachten raoden zee Wube: "En ie zorgen d'r veur daj' de bek d'r over holen thus."

Thus, wat was d'r nog an. Onkel Willy kwam haost nooit meer. Lessend nog iene keer, mar doe lee ik al op bedde. Spietig van al dat lekkere spul op 'e bolle; van dat lietien ok dat hi'j mi'j an et leren was. Ik hadde heit d'r een keer naor vraogd. Mar heit was niet op stok de laeste tied. Hi'j foeterde wat of en zee dat kleine kiender heur stille holen mossen te zieveren.

Mar tegen Wube hadde ik mi'j die middag niet stille holen. Doe hi'j klaor was mit zien zwetspraoties zee ik: "De Duutsers hebben oonze hutte niet kepot maekt."

"Wie dan?"

"De Eupenbaoren."

"Wat zol ie d'r van weten jong!"

"Ik hebbe Rooie Jan lestweeke zels uut de bos kommen zien mit wel twintig ere jongen. D'r weren ok Roomsens bi'j!"

Da'k alliend Rooie Jan en Bliende Binne, die een Roomse mem hadde, uut de bos kommen zien hadde, hoefde Wube niet te weten.

"En wat dee ie d'r dan?" Mit balde voesten

kwam hi'j op mi'j of.

Ik zweeg.

"Now, zeg op!"

"Nee!"

Evenpies wa'k niet bange veur him.

"Age haelt bi'j aovende melk bi'j zien pake!" reup Jelmer. Toegelieke hadde ik een stomp van Wube te pakken. Ik knofelde tegen de vlakke, scheut liekewel daoliks weer overaende, biesterbaorlik sterk, ik zol, ik zol...

"Overmorgen bin ik jaorig," reup Jelmer,

"en oons heit maekt een oranjekoeke!"

Oranjekoeke van Jelmer zien heit daor leup je ja et waeter van in de mond!

Twie daegen laeter zitten wi'j mit mekeer bi'j Jelmer-en-die in de kaemer achter de winkel. Wi'j hebben lekkere dingen had: koekies, fondaant en vanzels een hompe oranjekoeke mit slagroom. Jelmer zien heit het et allegeer zels maekt want die is bakker. Ien stok oranjekoeke is d'r nog over. Et staot op 'e taofel op een dri'jplateau uut de etalage. Wi'j kiekten d'r allemaol mit longerende ogen naor.

"Ik wete wat," zegt Jelmer zien mem. Jim moe'n een verhaeltien vertellen en wie dat et mooiste dot die krigt et.

Wube zal vot mar van wal stikken. Mar Moeke onderbrekt him. Van heur mag ik beginnen.

Groots vertel ik over bolle mit "Schinken und Wurst" en hoe goed a'k mesjeren kon op 'e leerzen van Onkel Willy. Mit de haand over de kni'je vertel ik. De lappe is d'r of. Een dun rofien zit d'r nog en dat jukt inienend slim. Hoe kan et zo mal dat et krek now zo alderheiselikst jukt?

"Alle Leute soll'n es seh'n das wir bei der Lanterne steh'n," zing ik op et laeste.

Alliend die riegel, want ik wete nog niet hoe et veerder gaot.

A'k klaor bin, blift et stille. Op 'e schos-tienmaantel tikt de klokke, venienig.

Gieniene die beweegt. Zels de haene buten, die krek nog een keer of wat luud kri'jde, zwiegt.

Mien ogen dwaelen van et stok oranjekoeke naor Jelmer en naor zien mem die perbeert te glimken. De ere jongen kiek ik

niet an

"Now weet ik et," ropt Wube inienend, "ie kun hielemaol niet mesjeren!"

Hi'j wist naor mien kni'je, d'r flut een dun straoltien bloed bi'j daele.

Post uut Kolomna

Hoera, wi'j hebben een eigen huus! Nao oonze decembervekaansie in de Stellingwarven hebben we hier nog twie weken in et hotel zeten. Ik hadde d'r schone genoeg van, mar een aandere keuze hadden we niet. De kaemers weren vergeleken bi'j de aandere hotels in Kolomna kleine pelesies. Mien grootste perbleem weren de meensken in et hotel. Zi'j hadden mar ien doel veur ogen: oons zo vule meugelik geld uut de buse haelen op een zo onvrundelik meugelike maniere. Doe wi'j nao 5 1/2 weke weeromme kwammen kon d'r nog gien lachien of, de sleutels wodden oons in de hanen drokt en ze stonnen alweer mit de rekening te zwaaien, die was inienend drie keer zo hoge as de maond d'r veur. De tillefoon hadden ze van de kaemer haeld mit de gedaachte: eerst betaelen en dan kun jim him weeromme kriegen. Et kost Jan dan weer een dag om alles recht te praoten en te betaelen wat hi'j wil, op et laest de wodkaflasse d'r bi'j en een stok dreuge wost en iederiene is weer de beste vrunden. Ik baal d'r vreselik van dat et allemaole zo omslachtig gaot en zit nog de hieltied op de eerste rekening zonder fouten te waachten.

Mar now over oons huus. Wi'j hebben een gebouw huurd dat vroeger dienst daon het as kezerne. Et is een groot gebouw mit nogal een lappe grond d'r omme henne. De ligging is perfekt, et gebouw ligt an een verhadde weg en we hebben een prachtig uitzicht over de revier de Moskva en de stad Kolomna. Aj' in et gebouw kommen slat je de schrik om et hatte. Ik daenk daj' in Nederlaand de konklusie trekken zollen om de hiele haandel of te breken en opni'j te beginnen. Et is echt een vreselike bende! De twie beste gedielten in et gebouw hebben ze tiedens oons verlot wat opkalefaterd. In de iene hoeke zit et kantoor, in de aandere oons huus. Wi'j hebben twie slaopkaemers, een kaemer, een

rommelkaemer, een keuken en een badkaemer. Naor Russische norms is et een groot huus. Veureerst bin wi'j d'r best tevreden mit, mar de badkaemer en de keuken bin in oonze ogen lange niet akseptabel. De keuken wodt ofleverd mit iene wasbak d'r in en veerder niks, in de badkaemer hebben ze de muren en de vloer gewoon opvarfd mit as gevolg daj' alle keren mit et schonemaeken weer meer cement te zien kriegen. Butendat lekt de kraene van de wasbak.

Gelukkig mochten wi'j in december in Nederlaand een volledige inboedel uutzucken en oonze keukenapperaoten kwammen een weke veur et verhuzen an. Et was echt een raamp wodden as wi'j hier alles kopen moeten hadden. Alles is hier misschien wel argens mar gieniene wet waor en dat was een zukeri'je wodden mit vule tied en weinig risseltaot. Wat gaot et dan in Nederlaand allemaole makkelijk. Ie bin ok neigd om te daenken dat Ruslaand goedkoop is en dat vaalt vies tegen. Russische perdukten bin goedkoop, mar vaeke van slechte kwaliteit en niet compleet. Een gloeilaampe bi'jveurbeeld moet gemiddeld ien keer in de weke vervongen wodden en een ni'je auto wodt ofleverd zonder rutewissers en butenspiegels. Westerse perdukten bin ongeveer twie keer zo duur as dat wi'j wend binnen. Oonze keuken staot dus vol mit Nederlaanse apperaoten en dat is een heerlikhied. D'r is alliend ien perbleem. Alle stopkontakten in et hiele huus zitten op dezelve fase. Al die mooie mesienen kun alliend mar achter mekere anwarken. Et is mi'j al ien keer ontkommen en dat betekent: gien koffie en thee, niet wassen en dreugen, gien koelkaaste, niet stofzoegen en gao zo nog mar even deur. Simpel een stoppe wisselen is de oplossing niet, d'r moet wat muuiliks veur bi'j de weg gebeuren en daor hej' een Russische specialist veur



In disse oolde kezerne kriegen we oons eigen huus.

neudig.

Veur Albertine hebben wi'j een schoele vunnen. Veural veur mi'j een goeie zet, want in een hotelkaemer zitten mit een dochter van twie jaor vaalt niet mit. De daegen duurden lange en mien zin.wodde d'r niet beter op. Et liekt een hiel gezellig schoeltien, mar ok hierbi'j koj' weer van alles tegen dat aandere gaot as in Nederland. Aldereerst de toelaoting. D'r moet een pepier kommen mit de neudige stempels d'r op, een medische goedkeuring. Ik heb nog perbeerd te vertellen dat ze in Nederland krek nog hielemaole naaken is en ok alle injekties had hadde, mar daar trapten ze niet in. Disse keuring gebeurt netuurlik niet bi'j iene dokter, nee ie moe'n de specialisten bi'jlanges. Dus naor een oogdokter, een oordokter, een neuzedokter, een dokter veur de boek, een dokter veur et kleine ti'jgien en gao zo mar deur. Gelokkig hebben wi'j een tolk die goed heur woortien doen kan en zi'j

regelt een prachtig pepier vol mit stempels en haandtekenings. Twie keer naor een dokter is genoeg en wi'j hoeven niet mit Albertine et hiele ziekenhuus deur. D'r moet ok nog een borgsom betaeld woden. Niet bi'j de schoele netuurlik, waoromme makkelik doen as et muuulik kan. Betaelen moet in et gemientehuus, bi'j meneer Huppeldepup. Toevallig zit disse meneer een peer daegen in zien datsja. Mar nao een weke geduldig waachten is alles regeld en kan Albertine naor schoele. De lekaalindieling is ok aandere as bi'j oons. Wat bi'j oons de klasse is, is hier alliend mar een diel. Veur daj' de klasse inkommen hej' al een kaemertien mit veur elk kiend een kassien waor de jasse en de leerzen in moeten. Et is verplicht om in de klasse aandere schoenen an te hebben as buten. Et klasselekaal zicht d'r ongeveer krek zo uut as bi'j oons. Et materiaol dot mi'j wat veroolderd an, mar alles zit d'r op en d'r an. Naost de klasse bin nog weer twie kaemers. Ien kleintien, waor veur elk



Allemaole op 'e pot!

kiend een pot en een schone haanddoek is. En nog een grote waor veur iederiene een klein beddegien staot.

Zo kom ik geliek op de dagindieling. Wij moe'n Albertine veur acht ure op schoele brengen en zij krigt dan eten op schoele. Ze mag dan de hiele dag blieden aj' dat willen. Vandaor die beddegies! Wij vieden dat wat te vule van et goeie en haelen heur nao et waarme eten om een ure of twaelf weer op. Ze kan dan lekker op heur eigen bedde slaopen en eerlik zegd zie 'k oonze dochter heur ok nog niet daelegeven in een slaopkaemer mit een stel aandere kiender.

Et passeniël bestaot uut drie man op gemiddeld tien kiender. En dan zo'k haost de tuun vergeten. Om de schoele henne is d'r veur elke groep een eigen speulterrein mit speulhokkies, zaandbakken en klimrekken. Jim begriepen da'k hier zoe'n betien mit de mond los lopen hebbe van verbaozing. Alles waj' in Ruslaand zien

gaot zoe'n betien 25 jaor weeromme in de tied en dan koj' in een schoele en dan bin de veurzienings beter as in Nederland. Toch is d'r wel een verklaoring veur. In et kommenistische systeem was een goeie opleiding belangriek en hadde iederiene wark, ok de vrouwluden. Dan koj' al gauw tot de konklusie dat een schoele, zoas ik et krek beschreven hebbe, logisch is. Albertine vint de schoele vanof de eerste dag mooi. De eerste daegen snapt ze niet waarom heit en mem votgaon en heur daor allienig laoten en ik moet zeggen dat et mi'j ok wel an et hatte gaot. Ze is nog mar twieje en dan al in een klasse vol mit Russische kiender. Mar alles gaot goed en mem krigt wat meer aarmslag.

Daegelikse dinkies

Klaos en Garriet weren op een aovend bi'j mekeer kommen om over de toekeme vekaansie te praoten. Want wie gaot d'r tegenworig niet mit vekaansie, aj' niet mit vekaansie gaon, dan heur ie d'r niet meer bi'j. D'r bin d'r mar inkelden die d'r niet an mitdoen, sommigen gaon tegenworig drie keer in 't jaor, zoemers naor de zonne, winters naor de sni'j.

Vleden jaor weren ze naor Skandinavië west. Ze wollen van 't jaor mar in eigen laand blieven, want daor hadden ze nog mar weinig van zien. En zo gaot et mit verscheiden meensken, ze hebben de halve wereld al haost bekeken, mar ze bin nog nooit in Limburg of in Zeelaand of op 'e Veluwe en de eilanen west.

Doe ze et iens weren dat et Valkenburg wodden zol, zollen ze eerst mar wat drinken. In de vekaansie van vleden jaor hadden ze een man uut Drachten troffen, die zels wien maekte, mar hi'j verkocht d'r niet van, want dat schient niet te meugen, mar zi'j konnen elk wel een flesse wien kriegien, dat dat gong deur.

Garriet zee van: "k Hebbe die wien van de man uut Drachten nog staon, zuwwe daor wat van drinken?"

"Ja," zee Klaos, "die kun we wel es perberen."

Now, de wien van die man uut Drachten smaekte mar best.

"Nog iene?" vreug Garriet.

"Ja," zee Klaos, "giet d'r nog mar iene in, tweeje is mien taks, dus et kan nog."

Doe Klaos vot zol wus hi'j niet wat him overkwam, hi'j slingerde deur de kaemer henne.

"Wel allemachtig," zee Klaos, "ik kan niet iens meer recht lopen."

En zien verstaand was ok al wat beneveld, want doe hi'j butendeure kwam, stapte hi'j op 'e fiets en dat had hi'j nooit doen moeten, want hi'j klapte mit fiets en al

laankuut over de weg. Daor lag Klaos veur meraokel, die man die altied van himzels zee, dat hi'j gien draankman was, en now lag hi'j mit de dronkende kont over de weg.

't Was aovens om elf ure, dus donker, dat gieniene het et zien. Zien imago raekte dus niet beschaedigd, mar zien ribbe an de linkerkaante wel en zien linker kni'je ok, die was gewoonweg altied wit, mar now was die zo rood as een biete en et stuur van de fiets zat d'r dwas op. De ni'je terlenka broek was d'r et beste veur wegkommen, daor mekeerde niks an.

Klaos het et stuur van de fiets weer recht beugen en is doe steunende op 'e fiets naor huus lopen. De ribbe begon goed zeer te doen, dat Klaos dochte: ik moet mar even naor de dokter toe.

"Niks kepot, mar wel kneusd," zee de dokter. "Hoe hej' dat kregen?"

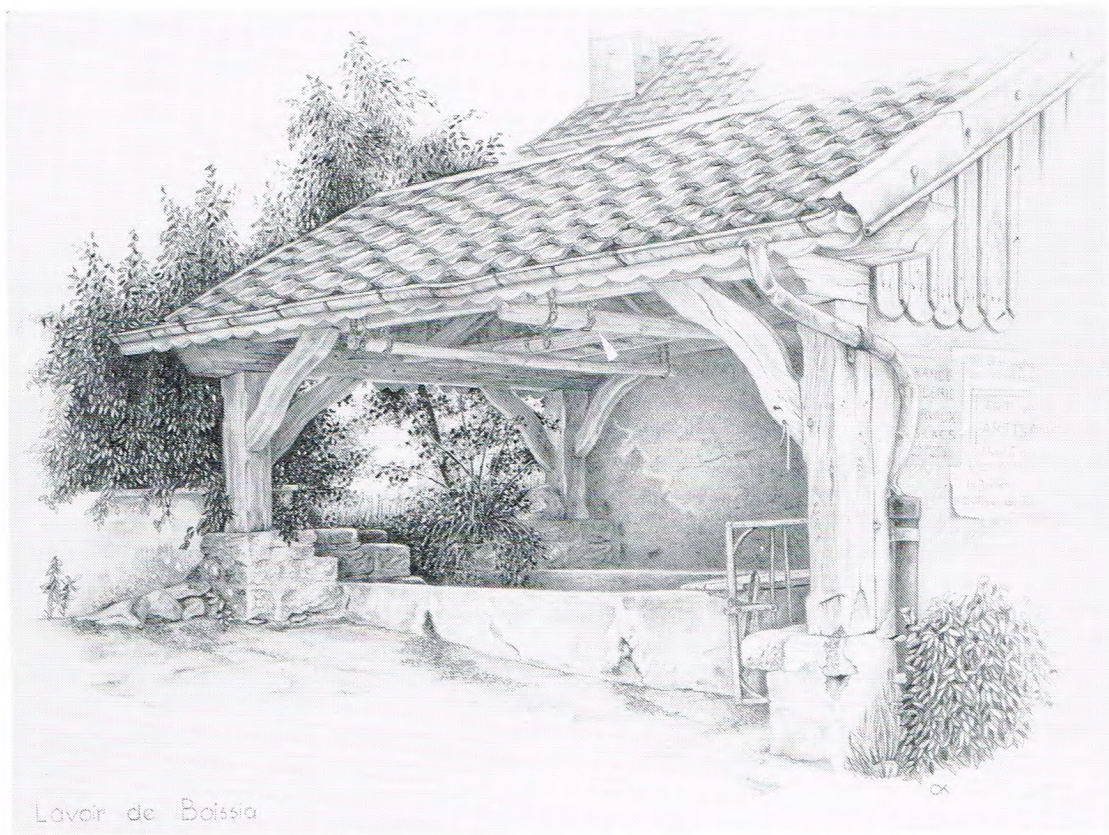
Klaos had et nog tegen gieniene zegd, want hi'j vun et mar knap sneu, mar hi'j vertelde et hiele verhael toch mar an de dokter, en die lachte dat zowat dee.

"Ja, zoks kan gebeuren," zee hi'j, doe hi'j utlacht was.

Klaos het maondenlaank last van de kneusde ribbe had, veural as hi'j hoesten mos, dan gong hi'j deur de grond van de piene. Hi'j is goed schoftig wodden veur eigenmaekte wien.

"Dat nooit weer," zee Klaos, "aj' een flesse wien uut de slieteri'je haelen, dan staot op die flesse 10 of 12 percent alkohol, mar hoeveule d'r in die eigenmaekte wien zeten het, wie zal et zeggen."

Die twee glassies wien zullen Klaos nog lange heugen!



Lavoir de Boissia

Le Lavoir de Boissia in de Fraanse Jura.

Herinnering

'k Woonde vroeger bi'j een trekgat
Argens in West-Stellingwarf.
Mit Paampelblaeden, dulepollen,
En naost oons huus een stokkien arf.

We nuumden dat gewoon "et hoekien",
Waorop een schaop te vreten leup.
Soms, in et veurjaor, mit wat lammen,
Hoe aorig, as zoe'n biesien zeup!

'k Gong zoemers nogal gauw es visken,
Daor in oons trekgat, aachter huus.
't Wol soms nog wel es aorig bieten
Zo tussen 't blad en 't entekruus.

'k Gong winters daor nogal es rieden,
Soms laete nog, bi'j 't maonelocht.
Et was dan wel es over tien
En nog haj' aenlik niet je nocht!

En veerderop, daor haj' de ribben
Mit bentekoppen hier en daor.
Mit brommeltoeken, zoegepappen,
Mit, wat we nuumden, "aepehaor".

En daor beneffen, an weerskaanten
De kragge, mit een toppe riet.
Daor vun ie soms, hiel goed verscheulen,
Et nussien van een karrekiet.

Et was al hiel wat jaoren leden,
Dat ik zo de poolder zag.
Ik docht: Ik wil daor nog es wezen
Zo mooi as dat daor vroeger lag!

'k Wil nog es visken in et trekgat,
'k Wil nog es lopen tussen 't riet,
'k Wil nog es luustren naor de meerkoet'
En 't zingen van de karrekiet.

Et trekgat dat zat vol mit scheren,
En visken was d'r niet meer bi'j.
Ok 't rieden koj' d'r niet meer leren,
Die tied was daor veurgoed veurbi'j!

De poolder mit zien riet, zien ribben,
Mit hier zien hoogten, daor zien dellen,
't Gaot verdwienen, nog een posien,
En dan kuj' zien ribben tellen!

't Leerde mi'j: niet vaasteholen
An wat iens 't verleden beud.
En 't leerde mi'j hiel blied' te wezen
Mit wat 't heden oons nog leut.

't Beeld as dit, uut vroeger jaoren,
Dient as "herinnering" beweerd.
Dan blift je in je veerdere leven
De ontgoecheling bespeerd.

De madmi'jers

Geert en Homme weren de beste mi'jers van de wereld. Doe ik nog een joongien was, ston dat veur mi'j as een paol boven waeter vaaste. Want al een peer keer hadde ik heit zeggjen heurd dat hi'j gien beteren kende en daaromme weren Geert en Homme veur mi'j wereldkaampioen in 't mi'jen.

Geert en Homme weren madmi'jers. Geert kon in een dag een mad laand mi'jen en zien breur Homme dee niet veur him onder. Ze hadden daor wel een lange dag veur neudig, mar dat was niet zo slim want van een achturige warkdag hadden ze nog niet heurd. Ze begonnen al veurdat de zonne opkwam en stopten as hi'j ondergong. Mar dan lag et grös van twie mad laand tegen de vlakke. As Geert en Homme drie daegen bi'j oons an 't mi'jen weren, lag d'r genog grös veur een volle schure huj...

Geert en Homme weren al vroeg mit et mi'jen begonnen. Et weren nog mar joongies, doe ze van Sunderklaos een kleine zende kregen. De heit van Geert en Homme was ok een beste mi'jer en die wol graeg dat zien zeunties laeter krek zo goed en as 't even kon nog beter wodden zollen. Daaromme hadde hi'j een brief an Sunderklaos schreven om dommiet veur Geert en Homme een kleine zende mit te nemen. Want die dingen wodden alliend mar in Spanje maekt. En wat weren Geert en Homme bliede, doe ze op Sunderklaosmorgen een kleine zende onder de schostien vunnen. Ze wollen mitien wel an de slag mit dat speulgoed, mar dat gong niet, want alles zat onder de sni'j. Mar doe et weer veurjaor was en d'r volop grös ston, gongen ze d'r mit naor de blieke en begonnen te mi'jen. Ze hadden de slag al gauw te pakken, want die hadden ze van heur heit ofkeken. En doe de blieke thuus mi'jd was, gongen ze naor die van de buren. Ze mi'jden alle blieken van et dörp en dat

mos allemaole nao schoeletied gebeuren. En doe ze mit de laeste blieke klaor weren, konnen ze thuus weer van veuren of an beginnen.

Dat hebben Geert en Homme een peer jaor daon en doe konnen ze haost krek zo goed mi'jen as heur heit. En doe ze volwassen weren en aachter de grote zende stonnen duurde et mar even of ze weren madmi'jers.

Die kleine zenden hangen bi'j Geert en Homme nog in de veurkaemer boven et buffet... as andaenken...

Dat verhael van Geert en Homme hadde ik heurd van Matten, de knecht van oonze buren. En op slag was ik besleuten om dommiet an Sunderklaos ok een kleine zende te vraogen. Al een hiele poze was et mien weens om laeter masjese te wodden, mar dat veraanderde doe in madmi'jer. Mar Sunderklaos zat nog in Spanje en et zol nog een hiele tied duren veur hi'j weer op zien peerd over et dak rieden zol. Et was nog mar veurjaor en dommiet zollen Geert en Homme weer kommen om veur heit een stok laand te mi'jen. Kommende zundag mos heit daor mit Geert en Homme over praoten. Tillefoon hadden we doe nog niet, heit mos op 'e fiets naor heur toe.

"Mag ik wel mit?" vreug ik, want ik wol die kleine zenden wel es zien.

Heit vun et goed en vreug ok niet waaromme ik dat zo graeg wol. En dat vertelde ik veurlopig ok mar niet.

De zonne scheen, doe we die zundagmorgen op 'e fiets naor Geert en Homme reden. Heit veurop om te trappen en ik aachter him op 'e pakkiesdreger. Et was haost een ure fietsen veur we bi'j et huus van Geert en Homme ofstappen konnen. Geert zat op et baankien tegen de veurmure eerpels te schellen en Homme ston in de blieke te mi'jen. Want Geert en Homme hadden ok nog een peer geiten en

daor mi'jde Homme now grös veur. Homme ston in dezelve blieke, waor as Geert en hi'j mit de kleine zende begonnen weren, gong et deur mi'j henne. Doe Homme oons zag zette hi'j de zende tegen een boom en zee dat hi'j koffie zetten gong. Heit en ik gongen naost Geert op 'e baanke zitten, heit in et midden. Geert leut de laeste eerpel in de panne ploffen en begon mit heit drok over et mi'jen te praoten. Wat ze zeden, gong bi'j me langes, want ik zat mar an die kleine zendegies te daenken. Zo graeg wol ik ze wel es zien, dat ik haost niet waachten kon tot Homme de koffie klaor hadde en wi'j in huus konnen. Veurzichtig perbeerde ik tussen de gedienen deur te kieken of ik ze al vaast geweerd wodden kon, mar een grote bloempot ston me in de wege. 'k Zol nog even geduld hebben moeten. Mar doe heurde ik Geert tegen heit zeggen: "'k Was twintig jaor doe 'k mit mi'jen begonnen bin..." en ik begreep dat Matten me wat wies maekt hadde. 'k Was d'r wel een betien bange veur west, 't was aenlik te mooi om waor te wezen. Mar goed, dat ik heit niet verteld hadde, waoromme ik zo graeg mit him naor Geert en Homme wol. Dan hadde hi'j vaast en zeker slop van 't lachen west. Die bliksemse Matten, docht ik, mar doe brocht Homme mi'j troost. "De koffie is klaor," reup hi'j, "en veur him heb ik een beker poeier maekt..." en hi'j wees naor mi'j.

Doe we achter mekeer de kaemer in stapt, kon ik et toch niet laoten om naor et behang boven et buffet te kieken. Mar daor hong allieand mar een schilderijgien mit 'n peer heidepollen. Now wus ik honderd percent zeker, dat Matten me veurleugen hadde. Teleursteld was ik wel en dat gevuul hadde ik nog doe we weer thuis weren.

Mar een peer daegen laeter zag ik de masjesees weer rieden en doe was ik die hiele madmi'jers op slag vergeten!

Bote Stellingwerf

Et Woord van God

Van kافت tot kافت
 zol ik de biebel geleuven
 as d'r niks tussen zat...
 God is de laeste,
 die me dat kwaolik nemt.
 Hi'j het begrip
 veur iene die twiefelt
 of et Zien Woord wel is...

Meer as in de stilte
 vuult de meens in de drokte
 dat hi'j allieand is...

Jannie

Wereld 1994

Et locht van vrede
 wodt op disse eerde deur
 oorlog verduusterd.

1994

Et Lennadebakel
 is oonze gemienteraod
 een kopzorg minder.

WAT IS D'R NOW STELLINGWARFSE AS 'N STELLINGWARVER BAANK?

De Coöperatieve Veurschotbaank. Een typisch Stellingwarver baank.

Mit vestigings in Berkoop en Noordwoolde.

Een kleine baank dus, mar wel mit grote prestaosies.

Kiek mar es naor oonze rentetarieven.

Of naor oonze hypotheken.

Die kun mit glaans elke vergelieking deurstaon.

Mar niet alliend op financiesel gebied het de Veurschotbaank
grote veurdielen.

Ok op et persoonlike vlak staon wi'j oons mannegien/vrouwgiën.

Bi'j oons hebben klaanten een naeme en kriegen alle andacht
die ze verdienen.

Mar zeg now zels, zo heurt et toch ok in de Stellingwarven?

De Veurschotbaank.

Een kleine baank, mit een compleet dienstepakket.

Van Supersperen tot Hypotheek,

van Verzekering tot Rekening Couraant.

En butendat: De baank die jow tael præot...

DE VEURSCHOTBAANK, DE STELLINGWARFSTE BAANK VAN DE STELLINGWARVEN



Coöperatieve Voorschotbank B.A.

Willinge Prinsstraote 10
Postbusse 1
8420 AA Berkoop
Till. 05164-1441

Heufdstraote Oost 6
Postbusse 101
8390 AC Noordwoolde
Till. 05613-2825